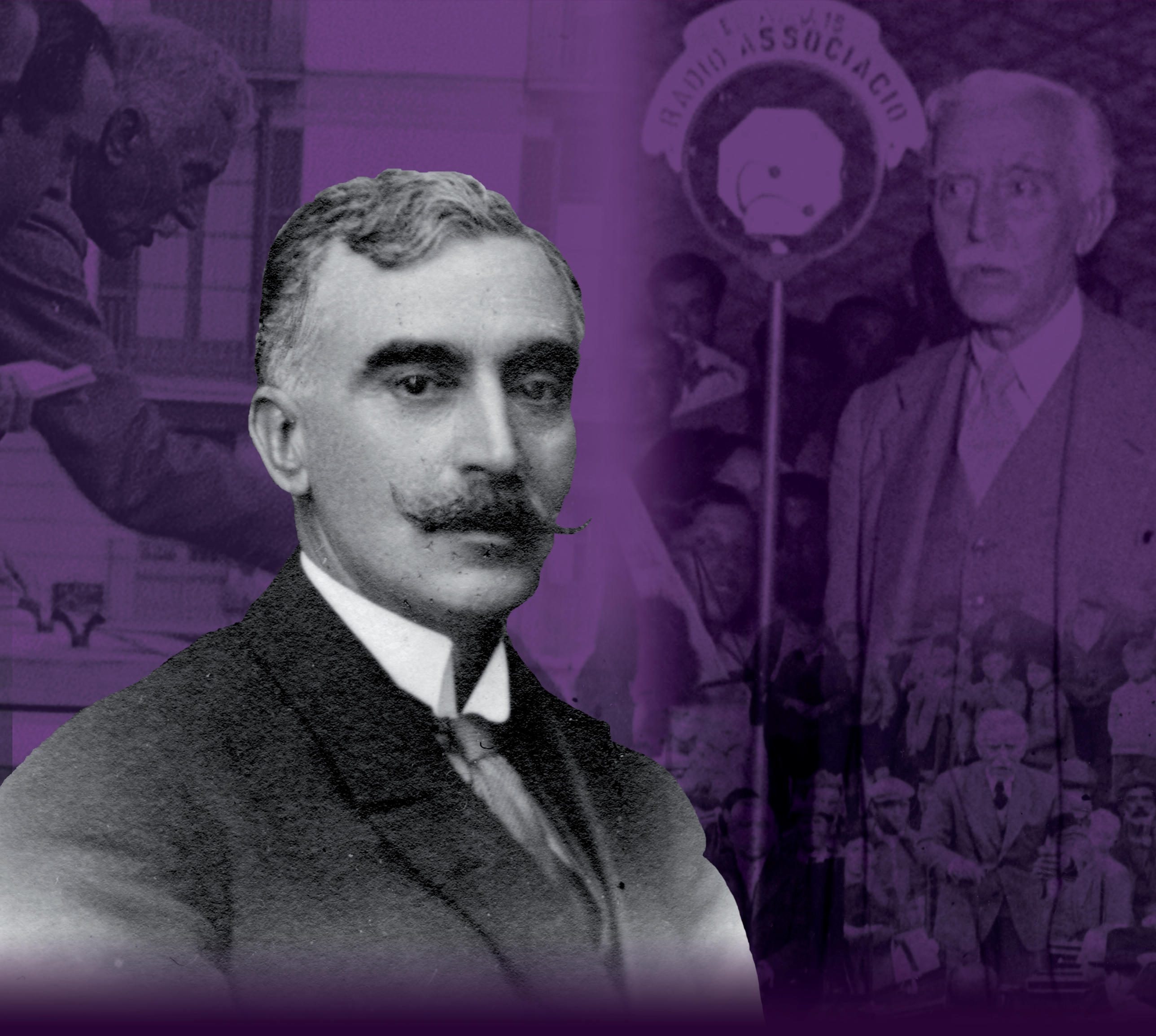
1859-1933

FRANCESC MACIÀ

UNA CATALUNYA LLIURE, JUSTA, PRÒSPERA I GLORIOSA

FUNDACIÓ JOSEP IRLA

1859-1933

FRANCESC MACIÀ

UNA CATALUNYA LLIURE, JUSTA, PRÒSPERA I GLORIOSA

FUNDACIÓ JOSEP IRLA

EXPOSICIÓ ITINERANT

DIRECCIÓ JOSEP VALL
ASSESSORAMENT HISTÒRIC JOSEP MARIA SOLÉ I SABATÉ
DOCUMENTACIÓ NATÀLIA LARA I ÀNGEL RAMOS
CORRECCIÓ LINGÜÍSTICA XAVIER SANZ
DISSENY CAIXABAIXA

FONS CONSULTATS

AGA	Archivo General de la Administración, Alcalà d'Henares
AHCB	Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona
ANC	Arxiu Nacional de Catalunya, Sant Cugat del Vallès
ARF	Albert Roqué i Fígols
BC	Biblioteca de Catalunya, Barcelona
CCSX	Centre Català de Santiago de Xile
CDMH	Centro de Documentación de la Memoria Histórica, Salamanca
CEC	Centre Excursionista de Catalunya, Barcelona
FJI	Fundació Josep Irla, Barcelona
FJL	Fons Josep Lladonosa, Alguaire
IAAH-AM	Institut Amatller d'Art Hispànic – Arxiu Mas, Barcelona
IEFC	Institut d'Estudis Fotogràfics de Catalunya, Barcelona
MGF	Manel Giné i Freixes
MNAC	Museu Nacional d'Art de Catalunya, Barcelona
RST	Robert Surroca i Tallaferro
SO	Serra d'Or, Barcelona
UB-BPR	Universitat de Barcelona – Biblioteca del Pavelló de la República, Barcelona

1

FILL DE LA TERRA
1859-1876

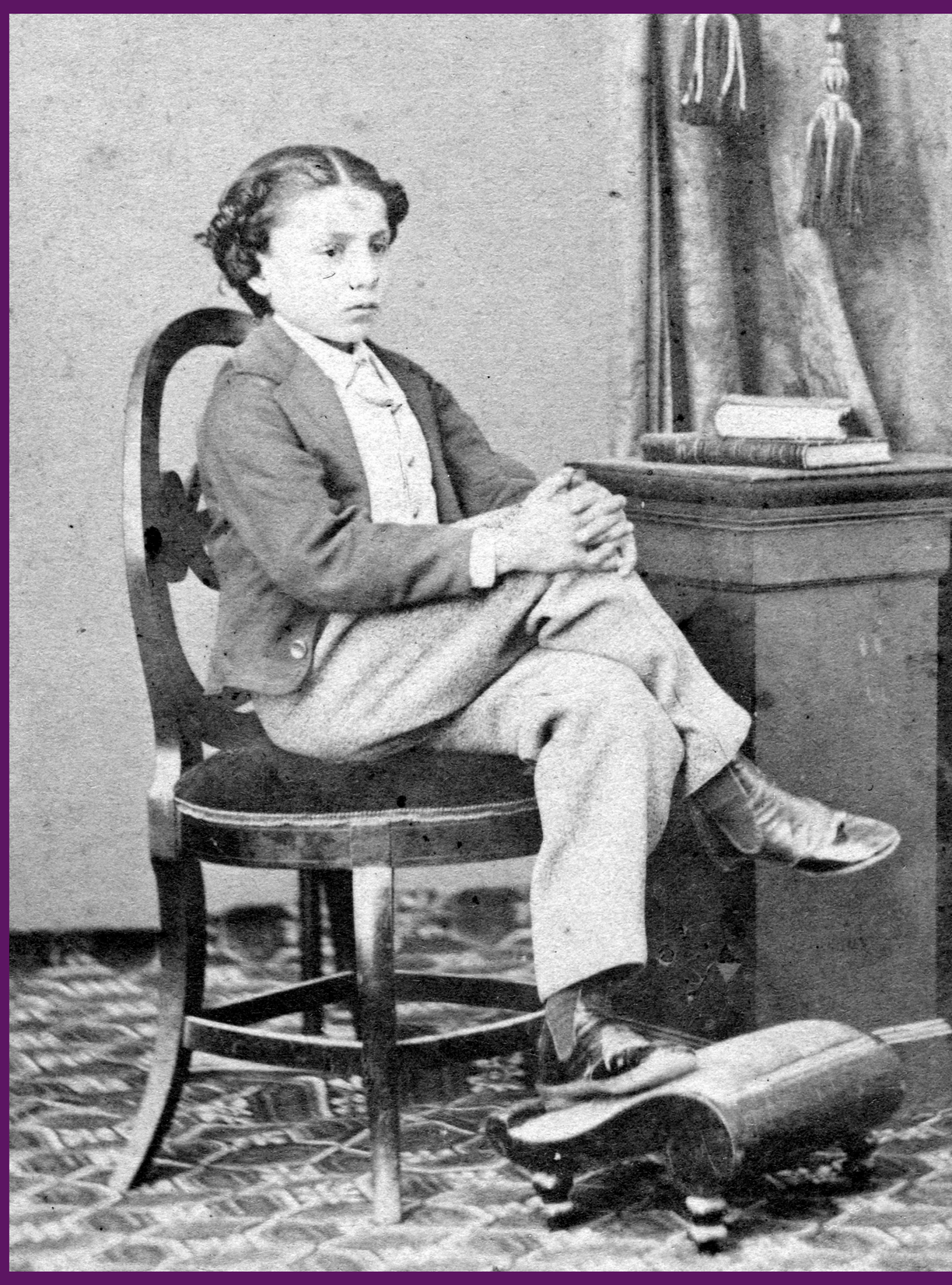
Francesc Macià i Llussà neix el 21 d'octubre de 1859 a Vilanova i la Geltrú. Els pares, provinents de les Borges Blanques, s'hi han afincat fruit del modest negoci familiar, traginant oli de les Garrigues que s'embarca al port vilanoví.

Amb els anys el negoci evoluciona a l'exportació de vins a Amèrica. Això els proporciona una situació econòmica folgada que permet que Francesc —el segon de set germans— faci estudis de batxillerat a Vilanova mateix. Els estius la família fa estada a les Borges Blanques i el jove Macià col·labora a les feines del camp.

A finals del segle XIX, l'economia catalana es desenvolupa amb força, el comerç amb les colònies espanyoles és important, i Vilanova i la Geltrú és una **ciutat industrialitzada on hi abunda el diner gràcies, principalment, a l'exportació de teixits —velluts, fil i cotó— a l'illa de Cuba**. Des de la seva platja s'embarquen tots els productes procedents de les vinyes del Penedès destinats al comerç. Vilanova bull d'activitats socials, de societats a institucions culturals, totes elles encapçalades per la burgesia liberal.

Les colònies espanyoles són un element vital de la vida vilanovina. Des de Cuba s'importen influències i tradicions, com l'estil de les noves cases o el mateix carnaval tan definitori de la capital del Garraf. **La gent s'identifica amb un exèrcit espanyol que defensa l'imperi colonial** —un important mercat per als productes catalans— i que ha donat figures tan carismàtiques com el general i polític Joan Prim o el pintor i militar vilanoví Joaquim de Cabanyes.

Això, i el prestigi social i polític, a l'època, de la carrera militar, duen el jove Macià a l'exèrcit.

circa 1870
Francesc Macià en una fotografia d'estudi cap als deu anys d'edat.
ANC-Fons Macià

circa 1874
Retrat als quinze anys d'edat.
ANC-Fons Macià

Vilanova i la Geltrú, 1918-1920
Barques de pescadors a la platja.
Emilio Pellicer / CEC

1859-1933
FRANCESC MACIÀ
UNA CATALUNYA LLIURE, JUSTA, PRÒSPERA I GLORIOSA

2

UN ENGINYER MILITAR COMPROMÈS AMB EL PAÍS
1876-1905

Francesc Macià inicia el 1876 —als 16 anys— els seus estudis a l'Acadèmia Militar de Guadalajara, i els acaba el 1879 amb el grau de tinent. És destinat a Barcelona, Madrid, Guadalajara, Sevilla, Ceuta i Jaén, i el 1887, ja com a capità, a la Comandància Militar d'Enginyers de Lleida. Aquí coneix a Eugènia Lamarca, filla d'una important família de terratinents, amb qui es casa l'any següent.

La Revolució Industrial que ha viscut Catalunya al llarg del segle XIX ha comportat canvis profunds en una economia fins aleshores eminentment agrària. Aquests canvis propicien la gènesi dels primers moviments socials progressistes i federalistes d'arrels profundament democràtiques i republicanes, connectats a les noves inquietuds i idees que s'estenen arreu d'Europa. És a la **tertúlia política del Casino Principal de Lleida,** que Macià sovinteja, **on escolta per primer cop a joves republicans d'esquerra** com Humbert Torres, Alfred Perenya o Pere Mies.

Al Casino sent un dia com el governador civil de Lleida, José Martos O'Neale, furibund anticatalà, fa uns comentaris despectius cap el país. Macià no el vol replicar com a militar. Se'n va a casa, es vesteix de civil i torna per expressar-li la seva indignació.

Com a enginyer militar s'ocupa d'un projecte molt rellevant pel país, el ferrocarril de la Noguera Pallaresa. I **gràcies a la seva iniciativa i influència aconsegueix que el Canal d'Aragó arribi fins Catalunya**. Macià, amb la seva empenta, uneix a trenta-tres alcaldes de la zona regable i obté una audiència amb el rei Alfons XIII que dóna el vistiplau al projecte.

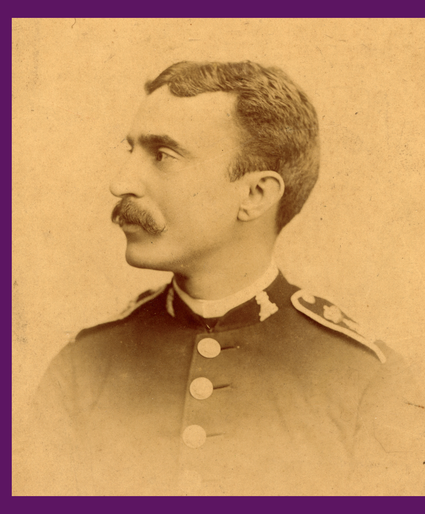
Macià és un militar integrat que no qüestiona el règim polític i du una vida còmoda i tranquil·la. Però alhora és una *rara avis*, **un militar amarat de catalanitat a qui el contacte amb la gent li ha donat un profund sentit social**.

circa 1881-1882
Retrat de Francesc Macià com a tinent d'enginyers, quan prestava servei a la Secció Telegrafista de Barcelona.

circa 1876
Retrat de Francesc Macià com a cadet de l'exèrcit.
ANC-Fons Macià

circa 1885
Retrat de Francesc Macià.
Audouard / ANC-Fons Macià

circa 1900
Francesc Macià amb la seva filla Josefina.

Lluís Bagaria

1859-1933

FRANCESC MACIÀ

UNA CATALUNYA LLIURE, JUSTA, PRÒSPERA I GLORIOSA

3

ELS FETS DEL *CU-CUT!* 1905-1906

Un fet històric canvia radicalment la vida de Francesc Macià: els Fets del *Cu-cut!* El novembre de 1905 la Lliga Regionalista obté un important triomf a les eleccions municipals i ho celebra amb un àpat multitudinari, «El Banquet de la Victòria». El setmanari humorístic *Cu-cut!* publica una vinyeta de Joan G. Junceda que reflecteix el triomf de la Lliga i ironitza sobre la nul·la capacitat de l'exèrcit per celebrar victòries. En el record està la pèrdua vergonyant de les colònies de Cuba i Filipines en l'anomenat «desastre de 1898».

Un grup d'oficials de l'exèrcit espanyol, indignats amb l'acudit, i amb connivència amb alts comandaments militars i civils, **destrueixen la impremta i la redacció del *Cu-cut!* i del diari *La Veu de Catalunya***, baluards del catalanisme de la Lliga. És la resposta de la dreta militar i política a la llibertat d'opinió i de premsa.

Després d'aquesta acció anticatalana i il·legal, els militars demanen el suport als caps de les guarnicions de tot l'Estat. **Macià, tinent coronel d'enginyers a la Comandància de Lleida**, s'hi nega i, a més, **condemna públicament els fets, qualificant-los de «salvatge indisciplina»**, convertint-se, a partir d'aquest moment, en un personatge amb perfil propi en la vida política de Catalunya i l'Estat —el «militar civil»— i en un maleït dins l'exèrcit.

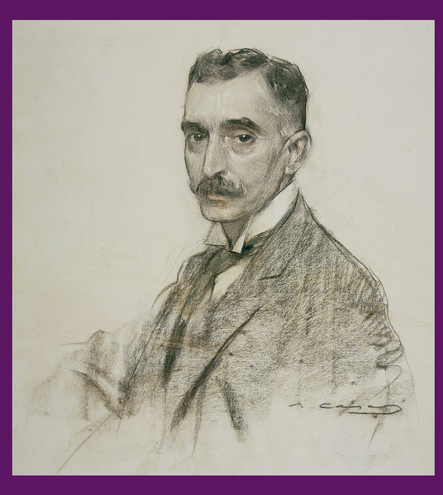
El govern suspèn les garanties constitucionals a la província de Barcelona i les Corts aproven la Llei de Jurisdiccions —amb els únics vots en contra de regionalistes i republicans— per la qual tota ofensa de paraula o escrit a l'exèrcit, la pàtria o els símbols espanyols ha de jutjar-se en consell de guerra. La Llei, que sotmet la sobirania del poder civil al militar, consagra l'intervencionisme de l'exèrcit en la vida política, plantant una llavor de conseqüències dramàtiques.

Barcelona, 26 novembre 1905
La redacció del *Cu-cut!* després de l'assalt.

23 novembre 1905
La il·lustració de Junceda que provocà l'assalt a la impremta i la redacció del *Cu-cut!* i *La Veu de Catalunya*.
RST

1906
Retrat de Francesc Macià, realitzat per Ramon Casas
MNAC

20 maig 1906
La Publicidad s'afegí a l'Homenatge als diputats i senadors de Solidaritat Catalana que combateren la Llei de Jurisdiccions.
AHCB-Hemeroteca

Maig 1906
Postal commemorativa de l'Homenatge als senadors i diputats de Solidaritat Catalana que combateren la Llei de Jurisdiccions.
RST

1902
Aquest quadre de Ramon Casas és conegut tant com *La càrrega* com a *Barcelona 1902*. Casas, sensible a la realitat social i política recollí en aquesta tela magistral el moment culminant de l'enfrontament de la massa de manifestants amb les forces repressores de l'Estat de la gran vaga de 1902.
Museo del Prado

Andreu Dameson

1859-1933

FRANCESC MACIÀ

UNA CATALUNYA LLIURE, JUSTA, PRÒSPERA I GLORIOSA

4

SOLIDARITAT CATALANA 1906-1907

Davant la nova situació d'excepcionalitat la majoria de les forces polítiques catalanes —regionalistes, federals, republicans, nacionalistes i carlins— menys els lerrouxistes, **s'apleguen en el moviment anomenat Solidaritat Catalana**, amb un programa, redactat per Enric Prat de la Riba, que es presenta l'abril de 1906 i que demana la derogació de la Llei de Jurisdiccions i la descentralització de l'Estat en favor de les «regions».

L'abril de 1907 hi ha eleccions a Corts i des de Solidaritat Catalana, liderada per Francesc Cambó, **es proposa a Francesc Macià que en sigui candidat**, la qual cosa accepta. L'exèrcit el pressiona perquè no ho faci i el trasllada precipitadament a Santoña (Santander) com a director d'obres del penal del Dueso.

Malgrat les contínues pressions, també del seu sogre, Agapito Lamarca, delegat a Lleida del Partido Conservador, d'Antonio Maura, que li demana que es presenti per la seva opció, Macià, que ja ha donat la seva paraula, no canvia d'opinió. **La seva fermesa sacseja tot el país**.
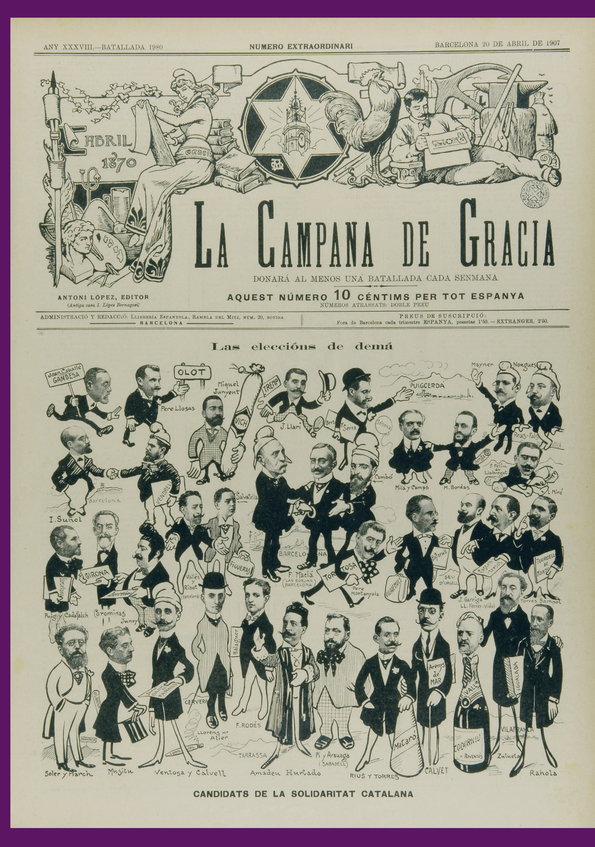
Es presenta com a canditat per dos districtes: les Borges Blanques, poble natal dels seus pares, i Barcelona. I aconsegueix les dues actes, en el context d'un **triomf espectacular de Solidaritat Catalana que assoleix 41 dels 44 escons en joc a Catalunya**.

Els seus caps a l'exèrcit li exigeixen que renunciï a la carrera política o a la militar, sinó li serà aplicat un tribunal d'honor per expulsar-lo. A contracor, després de 31 anys, 4 mesos i 21 dies de serveis, **Macià tria ser lleial amb els seus principis i sol·licita la seva baixa de l'exèrcit espanyol**.

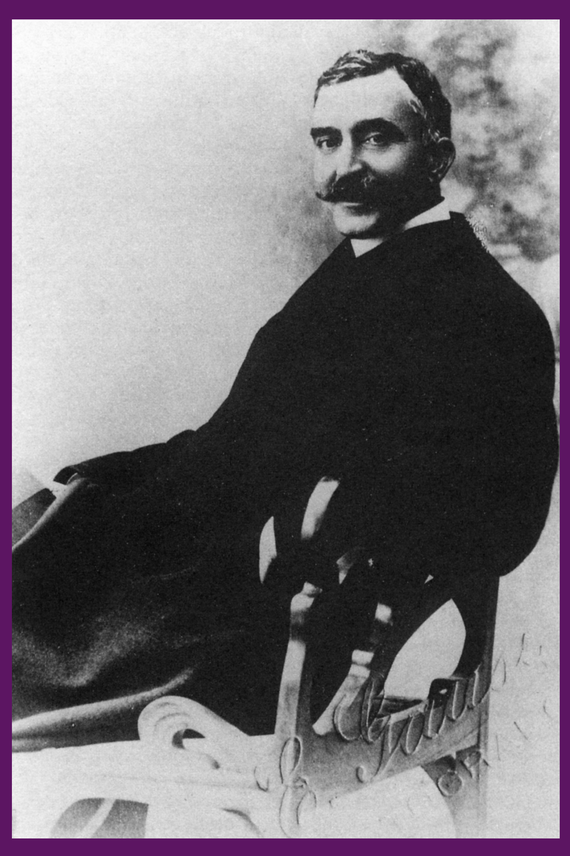
La premsa es fa un ampli ressò de l'afer Macià. Els catalans comencen a sentir admiració per aquest **home íntegre que no abandona els seus ideals**. Un home valent, amb qui molts ja s'hi comencen a identificar.

18 abril 1907
El Poble Català, amb una capçalera modernista dissenyada per Lluís Domènech i Montaner, va donar suport activament a la campanya electoral de Solidaritat Catalana.
AHCB

20 abril 1907
La Campana de Gràcia també s'afegí a la campanya de suport a Solidaritat Catalana amb aquesta portada.
BC

1907
Retrat de Francesc Macià com a candidat de Solidaritat Catalana.

1907
Postal commemorativa del triomf de Solidaritat Catalana, que reprodueix els set candidats elegits pel districte de la ciutat de Barcelona.
ARF

1907
Postal que reprodueix una cita de Francesc Macià.
ARF

Barcelona, 28 juliol 1909
Vista des de Montjuïc on es poden apreciar les columnes de fum provocades pels incendis d'edificis religiosos durant la Setmana Tràgica.

1859-1933
FRANCESC MACIÀ
UNA CATALUNYA LLIURE, JUSTA, PRÒSPERA I GLORIOSA

5

UN DIPUTAT VENERAT
1907-1916

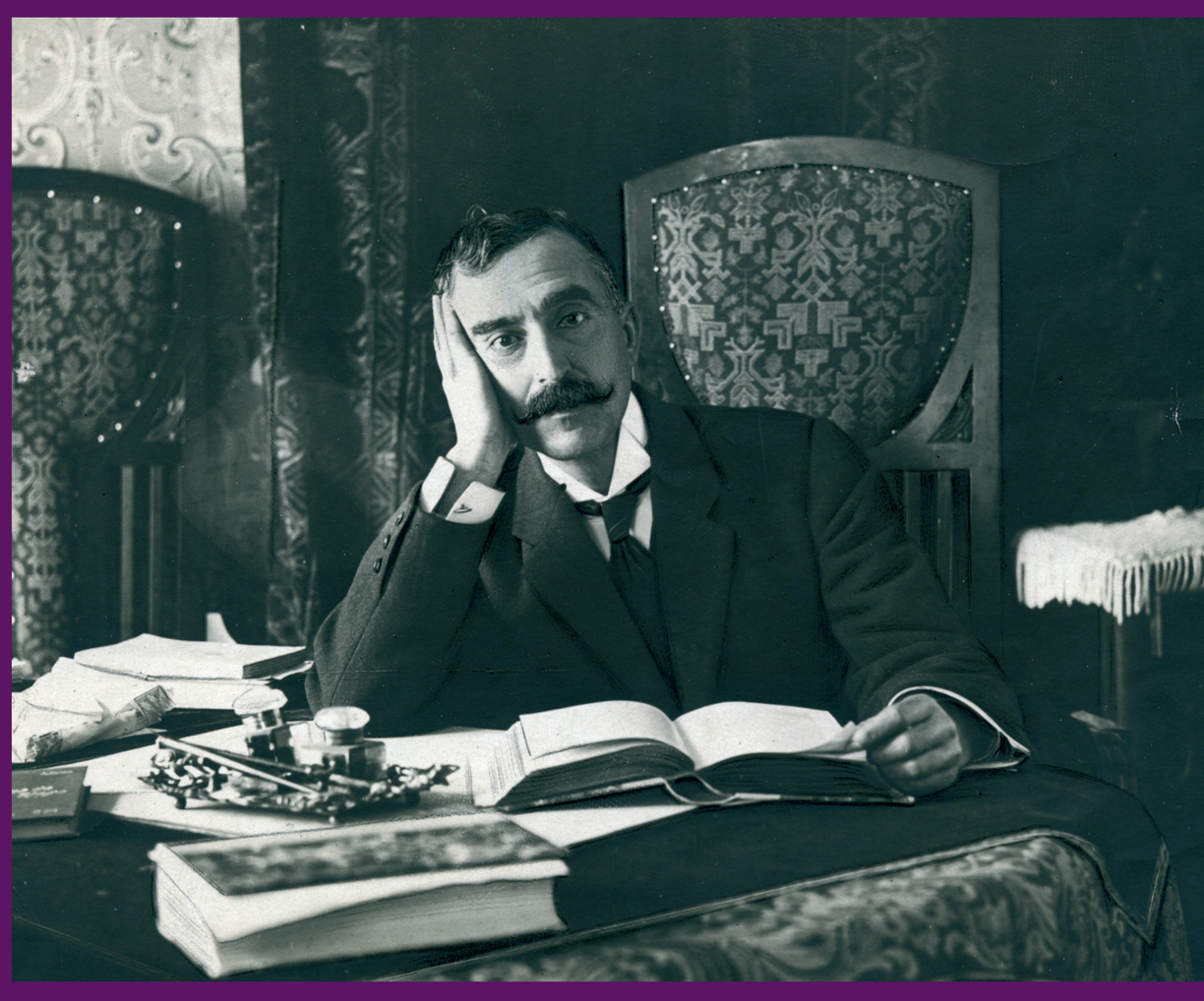
La suma de sensibilitats de Solidaritat Catalana l'han portat a confeccionar un programa de mínims assumible per tothom. S'obvien els problemes socials que Catalunya té plantejats i que donen lloc el 1909 a la **Setmana Tràgica**, que justament precipita la fi del moviment solidari.

Francesc Macià, però, continuarà fidel a la filosofia «solidària» de defensa dels interessos de Catalunya per damunt dels partits. Comptarà per a això amb el **suport incondicional dels seus electors del districte de les Borges Blanques que el reescolliran diputat al Congrés ininterrompudament** el 1910, 1914, 1916, 1918, 1919, 1920 i 1923.

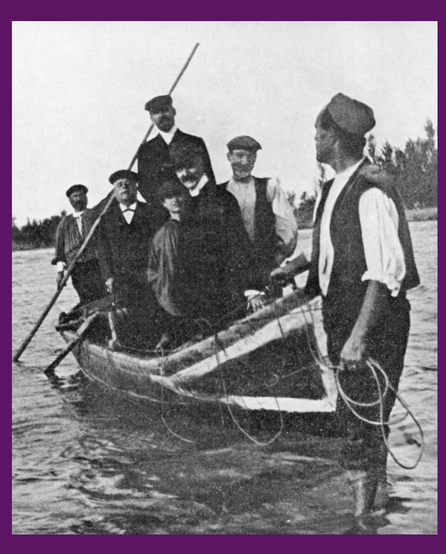
Tot i que membre de la Lliga Regionalista, fins que es dóna de baixa el 1912, **Macià actuarà sempre de facto com a diputat independent, amb una honradesa a tota prova, i dins unes coordenades cada cop més catalanistes**, que el fan acostar-se, sense militar-hi, a la Unió Federal Nacionalista Republicana, de Josep Maria Vallès i Ribot, Jaume Carner i Pere Coromines, i a la Unió Catalanista de Domènec Martí i Julià.

El 1914 el catalanisme aconsegueix una valuosa fita amb la creació de la **Mancomunitat de Catalunya**, una institució que, presidida per Enric Prat de la Riba, agrupa les quatres diputacions provincials i permet desenvolupar al llarg d'una dècada una important feina en infraestructures territorials, socials i culturals.

Macià continua evolucionant políticament i **es preocupa cada cop més pels problemes socials**, xocant continuament amb la política «madrilenya». El 1915, desenganyat amb la poca utilitat de l'acció parlamentària per transformar i regenerar el sistema corrupte de la Restauració Borbònica, **renuncia a l'acta de diputat en una sonora intervenció al Congrés**, que lluny de produir rebuig obté el favor d'un poble que estima la seva noblesa i honestedat.

circa 1907
Retrat de Francesc Macià com a diputat solidari.
FJI-Fons Macià

circa 1907
El diputat Francesc Macià amb altres prohoms lleidatans fent campanya a favor del ferrocarril de la Noguera Pallaresa.

Novembre 1907
El diputat Francesc Macià visitant les zones del Noguera Pallaresa afectades per uns recents aiguats.
FJL

circa 1907
Retrat de la família Macià-Lamarca per al quilomètric. Drets: Joan Macià, el criat Jaume Monclús i Josefina Macià. Asseguts: Eugènia Lamarca, Maria Macià i Francesc Macià.
ANC-Fons Macià

Les Borges Blanques, circa 1916
Rebuda a Francesc Macià, al carrer del Carme, amb motiu de l'Aplec de la Serreta.
MGF

Franklin

1859-1933

FRANCESC MACIÀ

UNA CATALUNYA LLIURE, JUSTA, PRÒSPERA I GLORIOSA

6

L'EVOLUCIÓ INDEPENDENTISTA 1916-1923

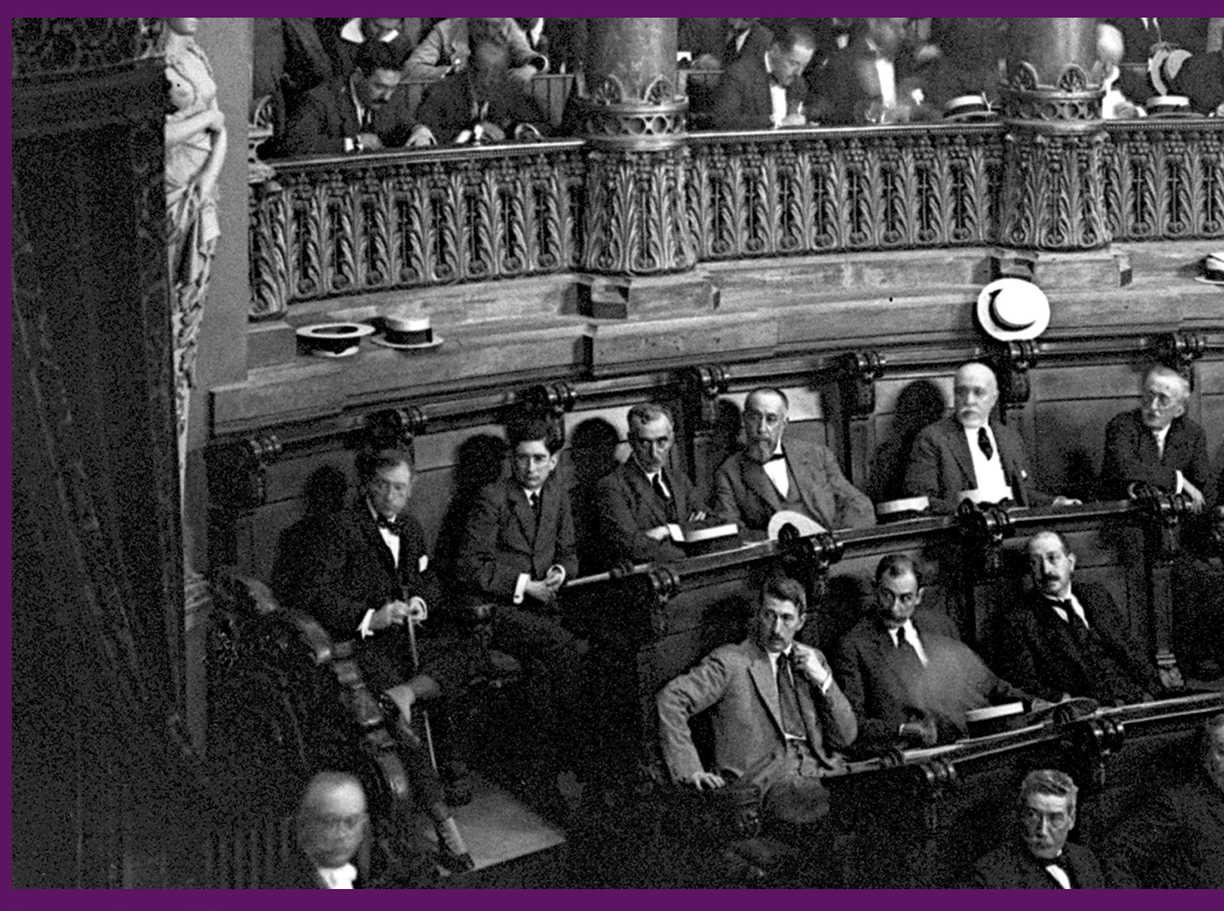
El 1916, en plena Primera Guerra Mundial, Macià visita durant un mes, com a **corresponsal de guerra de *La Publicidad*, el front aliat a França, on hi lluiten centenars de voluntaris catalans** esperançats que la victòria aliada acabi amb les monarquies més reaccionàries d'Europa i deslliuri les nacionalitats oprimides.

El 1917 participa a Barcelona a l'Assemblea de Parlamentaris, que vol respondre a la suspensió de sessions de les Corts decretada pel Govern. Les propostes rupturistes de Macià només obtenen el suport de Marcel·lí Domingo, per la qual cosa s'implica en **un intent insurreccional amb elements de la CNT**, que l'obliga a exiliar-se a la Catalunya Nord. El 1918 torna per explicar la seva posició al Congrés dels Diputats i per veure com és refusat un projecte d'Estatut d'Autonomia de Catalunya proposat des de la Mancomunitat.

La Primera Guerra Mundial acaba amb la victòria aliada i la instauració d'un nou ordre internacional marcat per la recent **Revolució Russa** i per la doctrina del president nordamericà Woodrow Wilson de **reconeixement del dret a l'autodeterminació**, que permet el naixement de nous estats com Finlàndia, Txecoslovàquia o Polònia.

En aquest context, i amb l'exemple recent de la lluita d'Irlanda per la seva independència, Macià funda les primeres organitzacions «separatistes» catalanes: el 1919, la **Federació Democràtica Nacionalista**, i el 1922, **Estat Català**, inicialment més una plataforma «militar» que no pas un partit polític.

L'aventura colonial espanyola al nord d'Àfrica pateix una severa derrota a Annual davant els rifenys d'Abd-el-Krim. La crisi política de la desfeta soscava la monarquia d'Alfons XIII, i provoca, el setembre de 1923, el cop d'estat i la **Dictadura del general Miguel Primo de Rivera**, avalats pel propi rei en una sortida endavant.

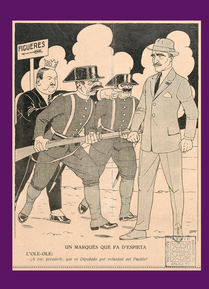
Barcelona, 5 juliol 1917
Reunió preparatòria de l'Assemblea de Parlamentaris al Saló de Sessions de l'Ajuntament. D'esquerra a dreta, a la fila superior: x, Marcel·lí Domingo, Francesc Macià, Frederic Rahola, Manuel Farguell i Magí Morera. Fila del mig: Albert Russinyol, Bonaventura Plaja i Lluís Ferrer. Fila inferior: Carles Camps.
ANC-Fons Macià

LA PUBLICIDAD
CARTA DEL SEÑOR MACIÀ
GOBIERNOS DE GUERRA
ECOS DEL DIA

10 desembre 1916
Portada de La Publicidad amb una de les cròniques de guerra de Francesc Macià.
AHCB-Hemeroteca

Barcelona, 1917
Manifestació al passeig de Sant Joan demanant l'amnistia dels empresonats per la vaga general de l'agost del mateix any.
ANC-Fons Branguli

5 maig 1923
Portada de *La Tralla*, amb un acudit on es veu a Alfons Sala, comte d'Egara, fundador de la Unión Monárquica Nacional reclamant la detenció del diputat «separatista» Francesc Macià.
AHCB-Hemeroteca

Núm. 3 — 20 cèntims — 15 Desembre 1922
L'Estat Català ★
PUBLICACIÓ DE ORIENTACIÓ NACIONAL
Endreça
PER CATALUNYA

15 desembre 1922
L'Estat Català fou dirigit per Francesc Macià.
AHCB-Hemeroteca

"Orientacions a seguir en la política catalana".
Conferència donada al **"Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria"**, de Barcelona, pel diputat a Corts
En Francesc Macià,
el dia 2 d'Abril de 1922.

2 abril 1922
Contundent conferència pronunciada per Francesc Macià al CADCI.
ARF

1859-1933

FRANCESC MACIÀ

UNA CATALUNYA LLIURE, JUSTA, PRÒSPERA I GLORIOSA

7

ORGANITZANT LA REVOLTA
1923-1926

La Dictadura de Primo de Rivera elimina els partits polítics a tot l'Estat, persegueix els militants d'esquerres i els catalanistes, dissol la Mancomunitat de Catalunya i **prohibeix l'ús públic de la llengua i la bandera catalanes**.

Macià, convertit ja en líder de l'independentisme català, és un perillós oponent pel règim dictatorial espanyol que n'ordena la seva detenció. L'octubre de 1923 pren de nou el camí de l'exili cap a França, i **estableix a París, des del febrer de 1924, el centre de les seves activitats contra la Dictadura**.

L'acompanyen dotzenes d'activistes d'Estat Català i des d'aquest moment, i de manera inseparable durant tot l'exili, el jove poeta i escriptor Ventura Gassol.

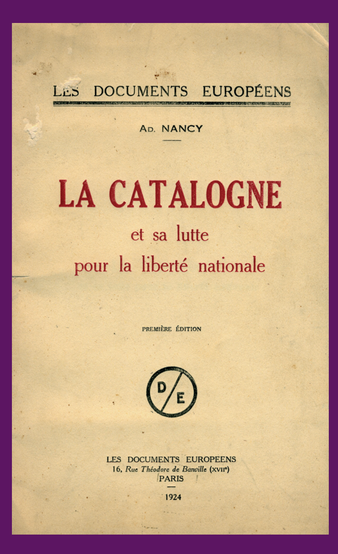
El gener de 1925 crea a París el **Comitè d'Acció de la Lliure Aliança**, amb la participació d'Estat Català, nacionalistes bascos, comunistes i anarcosindicalistes de la CNT, per enderrocar la Dictadura.

El manteniment de la infraestructura dels activistes exiliats, les publicacions i els proveïments bàsics per a muntar un exèrcit de voluntaris és costosa i Macià en fa front amb la seva fortuna familiar, per això, l'abril de 1925, amb la finalitat de recaptar fons, emet l'anomenat **Empréstit Pau Claris**, en nom del govern provisional català, per més de vint milions de pessetes, xifra enorme en aquest temps, que no obté l'èxit que esperava.

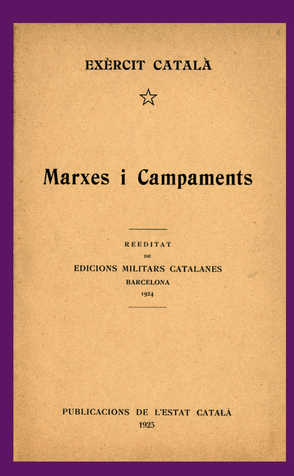
L'octubre de 1925 viatja a Moscou per demanar suport a la Internacional Comunista, entrevistant-se amb dos dels seus màxims dirigents: Nikolai Bukharin i Grigori Zinóviev. Malgrat les bones paraules i les promeses d'ajut, Macià marxa de la Unió Soviètica un mes després sense haver obtingut cap compromís concret.

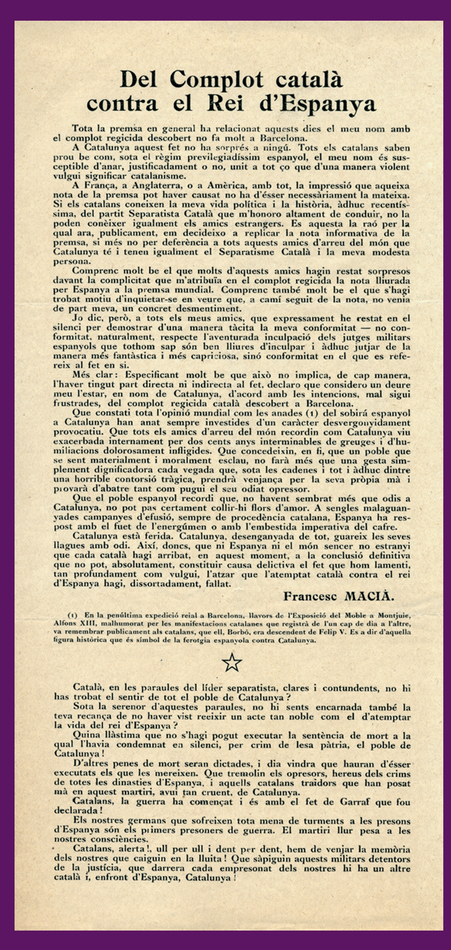
Moscou, novembre 1925
Francesc Macià a la muralla del Kremlin.
ANC-Fons Macià

París, 1924
Llibre editat a iniciativa d'Estat Català.
RST

1925
Opuscle de formació militar d'Estat Català.
RST

Maig-juny 1925
Full volant amb el posicionament de Francesc Macià sobre el Complot del Garraf.
ARF

23 abril 1925
Anvers de l'exemplar de 500 pessetes de l'Empréstit Pau Claris.
ARF

23 abril 1925
Revers de l'exemplar de 500 pessetes de l'Empréstit Pau Claris. Si poden llegir les proclames: Per la llibertat de Catalunya; per la cultura dels catalans; per la riquesa catalana; per la pau social; pel milloramentt i dignificació del proletariat.
ARF

1859-1933

FRANCESC MACIÀ

UNA CATALUNYA LLIURE, JUSTA, PRÒSPERA I GLORIOSA

8

ELS FETS DE PRATS DE MOLLÓ I LA INTERNACIONALITZACIÓ DEL PLET CATALÀ 1926-1927

El desig de Macià per aconseguir la llibertat de Catalunya no troba altra sortida que la lluita armada. Proposa un pla militar als centenars de joves exiliats d'Estat Català: entrar per sorpresa a Catalunya amb dues columnes de combatents des de Prats de Molló i Sant Llorenç de Cerdans per tal **d'alliberar Olot i proclamar la República Catalana**.

La gesta hauria de produir un alçament popular a tot Catalunya, amb la revolta dels joves a punt d'ingressar al servei militar, acció que estaria combinada amb l'inici d'una vaga general a Barcelona, impulsada per la CNT.

Macià, però, no compta amb prou homes i recluta a un **grup d'antifeixistes italians** al capdavant dels quals hi ha Ricciotti Garibaldi, nét de Giuseppe Garibaldi, un dels mítics herois de la unificació italiana. Aquest resulta ser un agent secret de Mussolini i denuncia el pla a la policia francesa. La traïció suposa la **detenció dels 129 expedicionaris a Prats de Molló el novembre de 1926**. La majoria són expulsats a Bèlgica i només els caps són imputats i jutjats.

El procés contra els conjurats catalans té un fort impacte a l'opinió pública francesa. L'escriptor Paul Valéry i la comtessa de Noailles són algunes de les personalitats que donen recolzament a Macià. Gràcies a la defensa del prestigiós advocat Henry Torrès, **el judici acaba amb una condemna simbòlica**: multa de 200 francs i dos mesos d'arrest per tinença il·lícita d'armes, però també l'expulsió del territori francès.

La insurrecció ha estat un fracàs militarment però un èxit propagandístic que situa Catalunya en el primer pla de l'opinió pública internacional i que engrandeix encara més el carisma de Macià, fins a convertir-lo en el símbol de la lluita del poble català per la seva llibertat enfront la Dictadura de Primo de Rivera.

París, 20-22 gener 1927
Una part dels inculpats en el judici pels Fets de Prats de Molló. D'esquerra a dreta i obviant els gendarmes. Primera fila: Josep Morella, Pere Morella, Arturo Rizzoli i Francesc Macià. Segona fila: Josep Rovira, Roc Boronat, Juli Figueras i Martí Vilanova. Tercera fila: Ernest A. Dalmau, Ramon Fabregat, Ventura Gassol, Josep Esparch, Lluís Morella, Josep Bordas de la Cuesta i Artur Corominas. Davant de Macià i mig tapat, l'advocat Henry Torrès.

Rodalia de Perpinyà, 5 abril 1925
Un militant d'Estat Català fent maniobres, en una trinxera per tirar assegut, durant la preparació de l'intent insurreccional de Prats de Molló.
ANC-Fons Macià

1926-1927
Retalls de la premsa francesa fent-se ressò dels Fets de Prats de Molló.

16 novembre 1926
Caricatura favorable a Macià publicada a *L'Oeuvre*, que comenta l'entrada de Macià a la Santé, la presó central de París.

1927
Estat Català impulsà l'edició de *La Catalogne Rebelle* on s'explica, per al públic francès, les aspiracions nacionals de Catalunya, els Fets de Prats de Molló i el procés judicial.
FJI

París, 15 novembre 1926
Arribada dels conjurats en els Fets de Prats de Molló al Palau de Justícia. Formen part de l'equip Artur Corominas, Roc Boronat, Morella, Ventura Gassol, Arturo Rizzoli, Tomaso Beltrami, Josep Carner-Ribalta, Martí Vilanova, Josep Carrió, Abelard Tona, Ramon Boixader i Josep Rovira.
RST

Brussel·les, juny-juliol 1927
Francesc Macià visita la tomba del militant d'Estat Català, Francesc Català, un dels conjurats.
ANC-Fons Macià

13 novembre 1926
L'Eveil Catalan, de Perpinyà, també encoratjà Macià després de la seva detenció.

F.X.

1859-1933

FRANCESC MACIÀ

UNA CATALUNYA LLIURE, JUSTA, PRÒSPERA I GLORIOSA

9

AMBAIXADOR DE LA CATALUNYA REBEL 1927-1931

Francesc Macià i Ventura Gassol, que són acollits a Brussel·les gràcies a Emile Vandervelde, president de la Internacional Obrera i Socialista, realitzen durant el 1928 un **viatge de propaganda invitats per les comunitats catalanes d'Amèrica**. Visiten Montevideo, Buenos Aires, La Plata, Mendoza, Rosario, Córdoba, Valparaíso, L'Havana, Santiago de Cuba, Guantánamo i Nova York, superant els entrebancs que contínuament produeix la diplomàcia espanyola.

A Amèrica escampen la bona nova de la independència i recapten diners per la causa. Però la fita més important és l'aprovació, el 2 d'octubre de 1928, del **«Projecte de Constitució Provisional de la República Catalana»**, al Casal Català de l'Havana, per l'Assamblea del Partit Separatista Revolucionari de Catalunya. El text esdevé el primer projecte modern de carta magna d'un Estat català.

A l'Estat espanyol, la Dictadura es va desprestigiant dia rere dia arrosegant amb ella a la monarquia. Alfons XIII deixa caure Primo de Rivera i intenta una tímida obertura política nomenant nou cap del govern al general Dámaso Berenguer. Estat Català comença a actuar de nou a l'interior, —amb el nom d'Amics de Macià— i signa l'agost de 1930, a través de Jaume Aiguader, el transcendental **Pacte de Sant Sebastià**, una conjunció de les forces republicanes de tot l'Estat per propiciar la caiguda de la monarquia i l'accés de les nacionalitats a l'autonomia política.

El setembre de 1930 Macià, que no ha estat inclòs en els indults atorgats durant aquest any, es presenta a Barcelona en un cop d'efecte. El governador civil prefereix retornar-lo a la frontera abans que detenir-lo. Convertit en símbol de la campanya per l'amnistia la seva figura adquireix una enorme popularitat, permetent la seva **tornada definitiva el febrer de 1931 en olor de multituds**.

Santiago de Cuba, setembre 1928
Francesc Macià i Ventura Gassol, rebuts al Centre Català.

NACIÓN CATALANA

El Separatismo Catalán en la Asamblea Nacional española

Francisco Maciá llegará en breve a Buenos Aires

¡Catalanes: Aprestaos! Amigos de Cataluña! Hombres libres!

Francisco Maciá en Montevideo

21 gener 1928
El setmanari *Nación Catalana*, de Buenos Aires, dirigit pel dirigent de la Unió Socialista de Catalunya a l'exili Joan Comorera, saluda la presència de Macià i Gassol a Montevideo i la seva propera arribada a l'Argentina.
BC

Valparaiso, juliol 1928
Francesc Macià a bord d'un vaixell al port xilè de Valparaiso, camí de l'Havana.
CCSX

Barcelona, 25 setembre 1930
Francesc Macià es expulsat de Catalunya per haver tornat sense haver estat amnistiat.
Merletti / IEFC

Barcelona, octubre-novembre 1930
Pati de la presó Model amb dirigents polítics empresonats per haver constituït un Comitè Pro-presos. En destaquen Lluís Companys i Joan Lluhí i Vallescà que mesos més tard serán els principals impulsors i líders d'Esquerra junt amb Francesc Macià.
Gabriel Casas / ANC-Fons Casas

Lleida, 8 març 1931
Retorn definitiu i triomfal de Francesc Macià a Catalunya.
FJL

1859-1933

FRANCESC MACIÀ

UNA CATALUNYA LLIURE, JUSTA, PRÒSPERA I GLORIOSA

10

LA FUNDACIÓ D'ESQUERRA
1931

La monarquia busca una sortida al fracàs del període dictatorial i convoca a corre-cuita unes eleccions municipals. En aquestes coordenades, **del 17 al 19 març de 1931**, se celebra a Sants la Conferència d'Esquerres Catalanes, en la qual **es funda Esquerra Republicana de Catalunya**, com a confluència i síntesi de les diferents tendències del catalanisme republicà d'esquerres, com són: l'independentisme **d'Estat Català** que encapçala Francesc Macià; el republicanisme federal del **Partit Republicà Català** que dirigeix Lluís Companys; el socialisme democràtic del grup del **setmanari *L'Opinió***, de Joan Lluhí i Vallescà; i moltes agrupacions locals i comarcals com la Joventut Republicana de Lleida, el Foment Republicà Nacionalista de Reus o la Federació Republicana Socialista de l'Empordà.

Els principis del nou partit són: el reconeixement de la personalitat nacional de Catalunya; la federació amb els altres pobles ibèrics; la defensa dels drets de l'home i del ciutadà; i la socialització de la riquesa a benefici de la col·lectivitat. El programa social propugna: llibertat sindical, dret de vaga, salari mínim, jornada de vuit hores, vacances obligatòries, assegurances i jubilació obrera, i escoles de treball. **Francesc Macià n'és elegit líder**.

Tres setmanes després de la seva fundació Esquerra ha d'afrontar unes eleccions municipals. Després de dubtes sobre si és prou sòlida per anar a les eleccions tota sola, i d'haver estat rebutjada per altres forces, **Esquerra acorda presentar-se en coalició amb la Unió Socialista de Catalunya**, amb un programa que aposta per un inequívoc canvi de règim de Monarquia a República, per l'assoliment de l'autonomia de Catalunya i per profundes reformes socials.

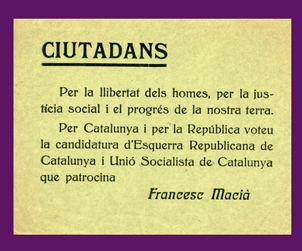
Barcelona, 12 abril 1931
Jaume Aiguader, Lluís Companys i Francesc Macià a un col·legi electoral de Gràcia.

Josep Maria Sagarra / ANC-Fons Sagarra

Barcelona, 18 març 1931
Mesa de presidència de la Conferència d'Esquerres Catalanes. D'esquerra dreta s'hi pot apreciar: Miquel Santaló, Ernest Ventós, Francesc Macià, Joan Casanovas, Ricard Palacín, Josep Andreu i Abelló i Joan Lluís Pujol i Font.

Gabriel Casas / ANC-Fons Casas

CIUTADANS

Per la llibertat dels homes, per la justícia social i el progrés de la nostra terra.

Per Catalunya i per la República voteu la candidatura d'Esquerra Republicana de Catalunya i Unió Socialista de Catalunya que patrocina

Francesc Macià

Abril 1931
Octaveta electoral municipal de la coalició entre Esquerra Republicana de Catalunya i la Unió Socialista de Catalunya.

FJI

Abril 1931
Cartell electoral municipal de la coalició entre Esquerra Republicana de Catalunya i la Unió Socialista de Catalunya.

BC

Barcelona, abril 1931
Francesc Macià intervé en un acte d'Esquerra durant la campanya electoral municipal, al Teatre Espanyol.

Gabriel Casas / ANC-Fons Casas

Ricard Opisso

1859-1933

FRANCESC MACIÀ
UNA CATALUNYA LLIURE, JUSTA, PRÒSPERA I GLORIOSA

11

DE LA REPÚBLICA CATALANA A LA GENERALITAT

1931

El diumenge 12 d'abril, contra pronòstic, el vot obrer, menestral i pagès es decanta per Esquerra, pel seu programa rupturista de reforma política i social, de regeneració democràtica i de llibertat nacional així com pel lideratge carismàtic de Francesc Macià, esdevingut símbol de la dignitat del poble català.

Esquerra guanya les eleccions municipals i d'aquesta manera esdevé la nova força del catalanisme popular iniciant una hegemonia política que mantindrà durant tot el període republicà.

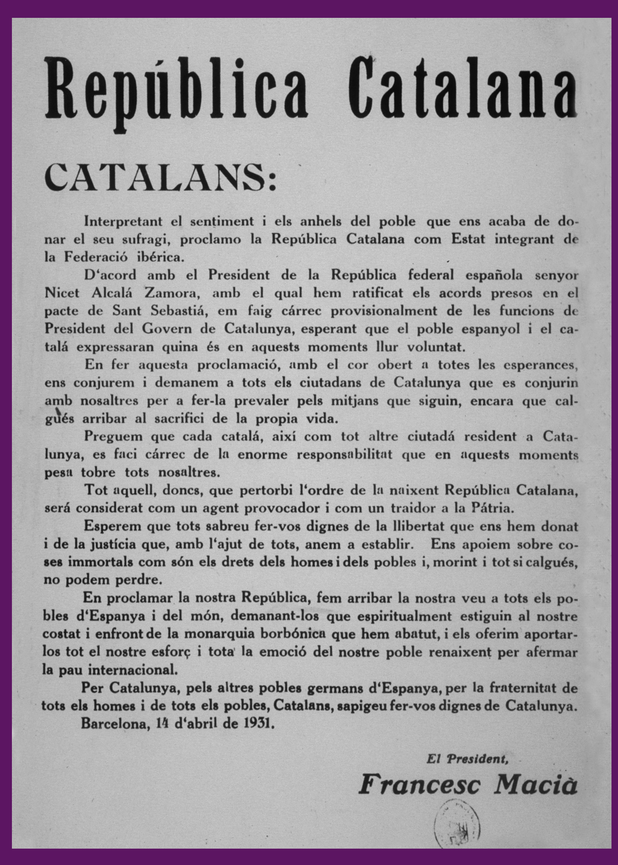
Un cop coneguts els resultats, el dimarts **14 d'abril**, en una acció de gosadia i intuició política Lluís Companys, regidor electe i líder de la llista triomfant a Barcelona, proclama la República des del balcó de l'Ajuntament. Poc després **Francesc Macià va un pas més enllà i en una decisió audaç i arriscada proclama la República Catalana, com a Estat integrant de la Federació Ibèrica**.

Els fets consumats a la capital catalana són acceptats a contracor pel govern provisional de la nova República espanyola. Prefigurat un Estat federal, la futura negociació es fa des d'una posició de força i ambició catalana. Tres dies de converses amb els enviats pel govern provisional espanyol donen com a resultat la **restauració del govern autònom suprimit fa més de 200 anys: la Generalitat de Catalunya**, que queda presidida pel líder d'Esquerra, Francesc Macià.

El crit popular «Visca Macià, mori Cambó» simbolitza l'aval d'un poble exultant, a l'estratègia del victoriós catalanisme d'esquerres que, amb una actitud de valentia i fermesa, ha aconseguit en poques hores, un **canvi de règim sense vessar una gota de sang**, i una autonomia política que el catalanisme conservador de la Lliga Regionalista portava anys demanant infructuosament a la monarquia espanyola.

Barcelona, 14 abril 1931
Francesc Macià proclamant la República Catalana des del balcó del Palau de la Generalitat.
Merletti / IEFC

República Catalana

CATALANS:

Interpretant el sentiment i els anhels del poble que ens acaba de donar el seu sufragi, proclamo la República Catalana com Estat integrant de la Federació ibérica.

D'acord amb el President de la República federal española senyor Nicet Alcalá Zamora, amb el qual hem ratificat els acords presos en el pacte de Sant Sebastiá, em faig càrrec provisionalment de les funcions de President del Govern de Catalunya, esperant que el poble espanyol i el catalá expressaran quina és en aquests moments llur voluntat.

En fer aquesta proclamació, amb el cor obert a totes les esperances, ens conjurem i demanem a tots els ciutadans de Catalunya que es conjurin amb nosaltres per a fer-la prevaler pels mitjans que siguin, encara que calgués arribar al sacrifici de la propia vida.

Preguem que cada catalá, així com tot altre ciutadá resident a Catalunya, es faci càrrec de la enorme responsabilitat que en aquests moments pesa tobre tots nosaltres.

Tot aquell, doncs, que pertorbi l'ordre de la naixent República Catalana, será considerat com un agent provocador i com un traidor a la Pátria.

Esperem que tots sabreu fer-vos dignes de la llibertat que ens hem donat i de la justícia que, amb l'ajut de tots, anem a establir. Ens apoiem sobre coses immortals com són els drets dels homes i dels pobles i, morint i tot si calgués, no podem perdre.

En proclamar la nostra República, fem arribar la nostra veu a tots els pobles d'Espanya i del món, demanant-los que espiritualment estiguin al nostre costat i enfront de la monarquia borbónica que hem abatut, i els oferim aportar-los tot el nostre esforç i tota la emoció del nostre poble renaixent per afermar la pau internacional.

Per Catalunya, pels altres pobles germans d'Espanya, per la fraternitat de tots els homes i de tots els pobles, Catalans, sapigeu fer-vos dignes de Catalunya.

Barcelona, 14 d'abril de 1931.

El President,

Francesc Macià

14 abril 1931
Ban de la proclamació de la República Catalana.
FJI

Barcelona, 14 abril 1931
Francesc Macià, president de la República Catalana, amb Ventura Gassol, titular de Política Interior i Joan Casanovas, titular de Defensa, al Saló Daurat del Palau de la Generalitat.
RST

Barcelona, 15-28 abril 1931
El govern de la República Catalana. D'esquerra a dreta: Manuel Carrasco i Formiguera, Manuel Serra i Moret, Ventura Gassol, Francesc Macià, Casimir Giralt, Joan Casanovas i Salvador Vidal.
FJI-Fons Macià

Barcelona, 17 abril 1931
Francesc Macià al Balcó de l'Ajuntament rebent els presos polítics de la Dictadura acabats d'arribar de la presó de la Mola, de Maó, després de ser amnistiats per la República.
Josep Maria Sagarra / AHCB-Arxiu Fotogràfic

Barcelona, 17 abril 1931
Rebuda al Palau de la Generalitat de la delegació del govern de la República Espanyola que negocià amb Macià la conversió de la República Catalana en Generalitat. D'esquerra a dreta: Manuel Carrasco i Formiguera, Lluís Nicolau d'Olwer, Fernando de los Rios, Francesc Macià, Marcel·lí Domingo i Ventura Gassol.
FJI-Fons Macià

Alejandro Sirio

1859-1933

FRANCESC MACIÀ

UNA CATALUNYA LLIURE, JUSTA, PRÒSPERA I GLORIOSA

12

PRIMAVERA REPUBLICANA
1931·1932

Són temps d'il·lusió col·lectiva. Tot sembla possible, però tot s'esdevé en una conjuntura espanyola, europea i mundial plena de perills totalitaris.

Catalunya es dota d'un Estatut, —redactat a Núria— que en el referèndum del 2 d'agost de 1931 és votat favorablement per 595.205 homes (99,25%). A més, les dones, encara sense dret a vot, no es resignen a no ser també protagonistes del canvi històric, i recullen 381.911 signatures de suport.

El recolzament massiu rebut enforteix la posició catalana, però l'eufòria generalitzada no enganya els parlamentaris. Saben que a les Corts espanyoles caldrà fer política de passadís, de camaraderia republicana i de fortalesa per aconseguir l'aprovació de l'Estatut. Macià personalment, acompanyat de la plana major del republicanisme català, du l'Estatut a les Corts amb una mà estesa i declarada magnificència.

Després d'un procés de refredament —cal aprovar abans la Constitució republicana, diuen a Madrid, la qual cosa s'esdevé el desembre de 1931— s'inicia una **ferotge campanya contra l'Estatut i les llibertats de Catalunya** liderada per la dreta mediàtica i política espanyola. El clima es fa irrespirable i acaba l'agost de 1932 amb un intent de cop d'estat per part del general José Sanjurjo que només triomfa a Sevilla.

Això accelera la discussió de l'Estatut, que **finalment s'aprova a les Corts el setembre** —rebaixat respecte el plebiscitat pel poble de Catalunya— amb el vot favorable de catalans, bascos, gallecs i l'esquerra espanyola i el vot contrari de la dreta.

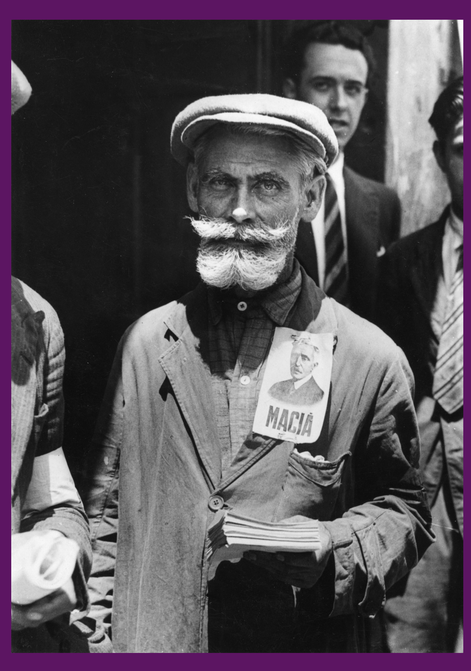
El novembre de 1932 tenen lloc les **primeres eleccions de la història al Parlament de Catalunya**. Esquerra, coaligada amb la Unió Socialista de Catalunya, les guanya amb majoria absoluta. El 6 de desembre **Francesc Macià és investit president de la Generalitat**.

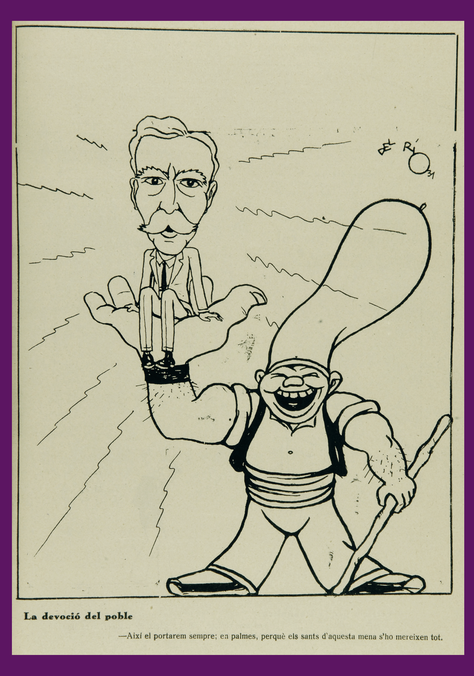
Barcelona, 24 abril 1931
Durant els primers dies l'alegria desbordà els carrers de Barcelona. Macià es dirigeix al poble des del balcó del Palau de la Generalitat
FJI-Fons Macià
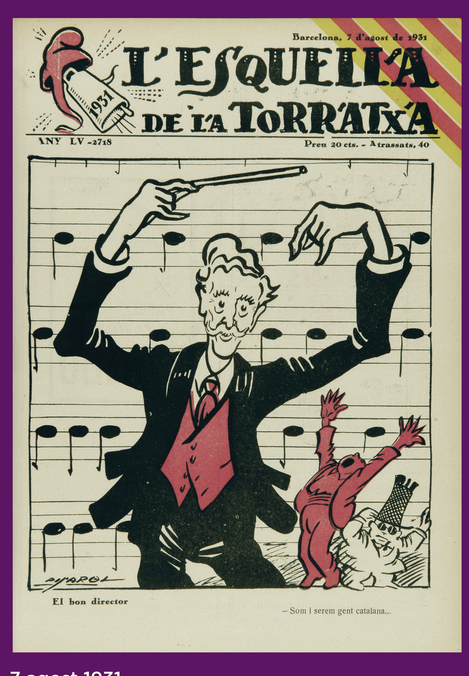

Barcelona, 1 maig 1931
Visita d'Emile Vandervelde, president de la Internacional Obrera i Socialista, al Palau de la Generalitat.
AHCB-Arxiu Fotogràfic

29 juny 1931
Repartint propaganda a la porta d'un col·legi electoral.
Gaspar / FJI-Fons Macià

3 juliol 1931
L'Esquella de la Torratxa ressalta la devoció popular cap a Macià.
Del Río / BC

7 agost 1931
Portada de *L'Esquella de la Torratxa*.
Josep Costa «Picarol» / BC

Esparreguera, 6 desembre 1931
La popularitat de Macià atreia la gent allí on anés.
Josep Maria Sagarra / AHCB-Arxiu Fotogràfic

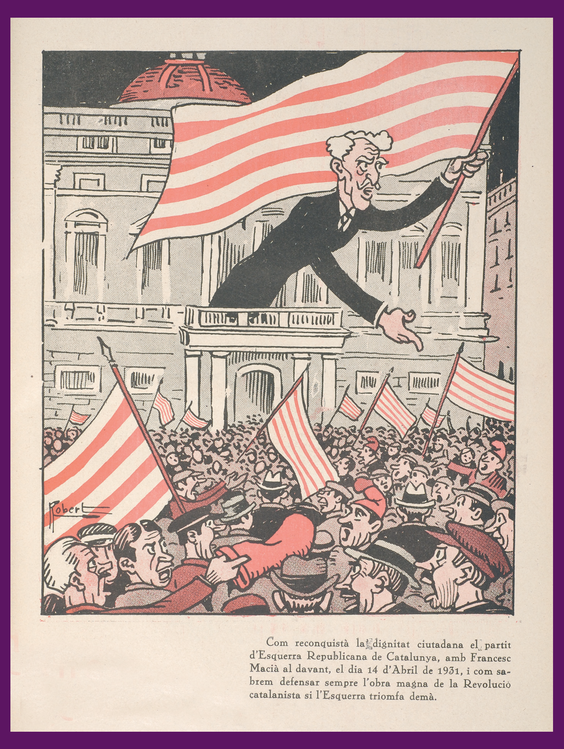
22 maig 1931
Vinyeta publicada a *L'Esquella de la Torratxa*.
Josep Costa «Picarol» / BC

1859-1933
FRANCESC MACIÀ
UNA CATALUNYA LLIURE, JUSTA, PRÒSPERA I GLORIOSA

12

PRIMAVERA REPUBLICANA
1931-1932

19 novembre 1932
Il·lustració de *La Campana de Gràcia* en suport d'Esquerra i Macià a les eleccions al Parlament de Catalunya.

Josep Robert / AHCB-Hemeroteca

13 novembre 1932
Acudit de *La Campana de Gràcia*, durant la campanya electoral al Parlament de Catalunya.

Angarón / AHCB-Hemeroteca

Barcelona, 6 desembre 1932
Investidura de Francesc Macià com a president de la Generalitat en un Parlament presidit per Lluís Companys.

Lluís Torrents / FJI-Fons Macià

25 novembre 1932
La victòria d'Esquerra i Macià a les eleccions al Parlament de Catalunya vista per *L'Esquella de la Torratxa*, significa la fi del bipartidisme entre la Lliga Regionalista i el Partido Republicano Radical de Lerroux que havia dominat la política catalana durant les primeres dècades del segle XX.

Ricard Opisso / BC

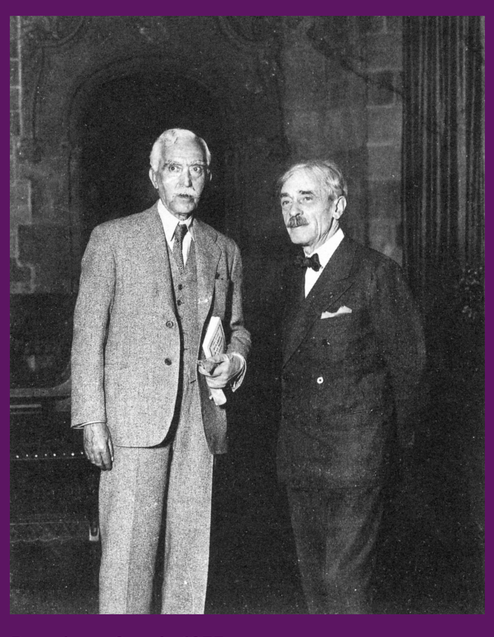

3 desembre 1932
La Campana de Gràcia recull la reobertura del Parlament de Catalunya amb aquesta al·legoria entre Francesc Macià i Pau Claris.

Sant Pere Pescador, 23 desembre 1932
Francesc Macià, en presència de Josep Irla, dirigint-se al públic assistent a un míting a peu de carrer.

Sagarra i Torrents / ANC-Fons Macià

Barcelona, 9 maig 1933
L'escriptor francès Paul Valéry visita Francesc Macià al Palau de la Generalitat.

Móra d'Ebre, 28 agost 1933
Francesc Macià, des del cotxe descobert, saluda la multitud que ha sortit a rebre'l. L'acompanyen el seu secretari, Joan Alavedra, i el conseller de Cultura, Ventura Gassol.

ANC-Fons Macià

Barcelona, 22 octubre 1933
Festival Atlètic de les Joventuts d'Esquerra Republicana – Estat Català. Francesc Macià amb Josep Dencàs, conseller de Sanitat i Assistència Social i president de les JEREC, i Joan Alavedra, secretari del president Macià, segueixen la desfilada de les JEREC camí de l'estadi de Montjuïc.

Josep Domínguez / ANC-Fons Macià

1933
Cartell electoral d'Esquerra

CDMH

1859-1933

FRANCESC MACIÀ
UNA CATALUNYA LLIURE, JUSTA, PRÒSPERA I GLORIOSA

12

EL DEBAT ESTATUTARI
1931-1932

Barcelona, 10 juny 1931
El president de la Generalitat de Catalunya, Francesc Macià, entre els membres de la Diputació Provisional de Catalunya encarregats de redactar el projecte d'Estatut d'Autonomia. D'esquerra a dreta: Martí Esteve, Jaume Carner, Francesc Macià, Josep Irla i Josep Dencàs.

FJI-Fons Macià

Tremp, juliol 1931
Macià es dirigeix als assistents a un Míting pro-Estatut.

ANC-Fons Macià

18 març 1932
Els líders d'Esquerra tiren de l'Estatut en aquesta al·legoria publicada a *L'Esquella de la Torratxa*.

Ricard Opisso / BC

Barcelona, 12 maig 1932
Pompeu Fabra entrega a Francesc Macià milers de postals signades en suport de la campanya "Estatut íntegre" endegada per Palestra.

FJI-Fons Macià

Barcelona, 2 agost 1931
Després de més de mig segle de lluita, Catalunya tenia a tocar l'Estatut llargament desitjat.

AHCB-Arxiu Fotogràfic

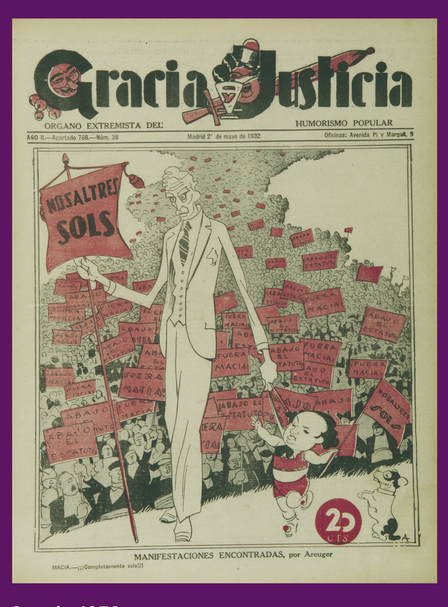

Juliol 1931
Cartell pro-Estatut

Barcelona, 10 setembre 1932
Francesc Macià i Lluís Companys són rebuts triomfalment a la Plaça de Sant Jaume després de l'aprovació de l'Estatut d'autonomia a les Corts espanyoles.

Lluís Torrents / AGA

2 maig 1932
La revista satírica espanyola *Gracia y Justicia*, també participà en la campanya antiestatutària desfermada a tot l'Estat.

Arreuger / BC

Sevilla, maig 1932
Estudiants espanyolistes oposats a l'autonomia catalana escriuen amb guix «¡Muera Macia!»

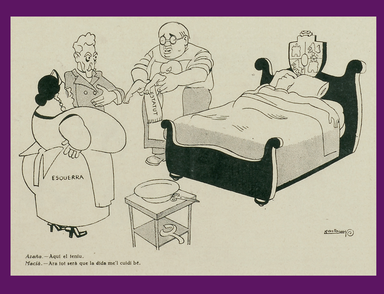
Barcelona, 24 abril 1932
Vuit mesos després de la seva aprovació, les Corts espanyoles encara no havien aprovat l'Estatut. La manifestació pro-Estatut convocada aplegà centenars de milers de persones.

Josep Maria Sagarra / AHCB-Arxiu Fotogràfic

27 maig 1932
L'Esquella de la Torratxa reclama respecte a la voluntat de Catalunya.

Ricard Opisso / BC

6 setembre 1932
El Be Negre saluda l'aprovació final de l'Estatut.

Valentí Castanys / BC

9 setembre 1932
Al·legoria d'un Macià triomfant que ofrena les llibertats de Catalunya a Rafael Casanova, a *L'Esquella de la Torratxa*.

Ricard Opisso / BC

1859-1933
FRANCESC MACIÀ
UNA CATALUNYA LLIURE, JUSTA, PRÒSPERA I GLORIOSA

13

UNA INCIPIENT OBRA DE GOVERN
1931-1933

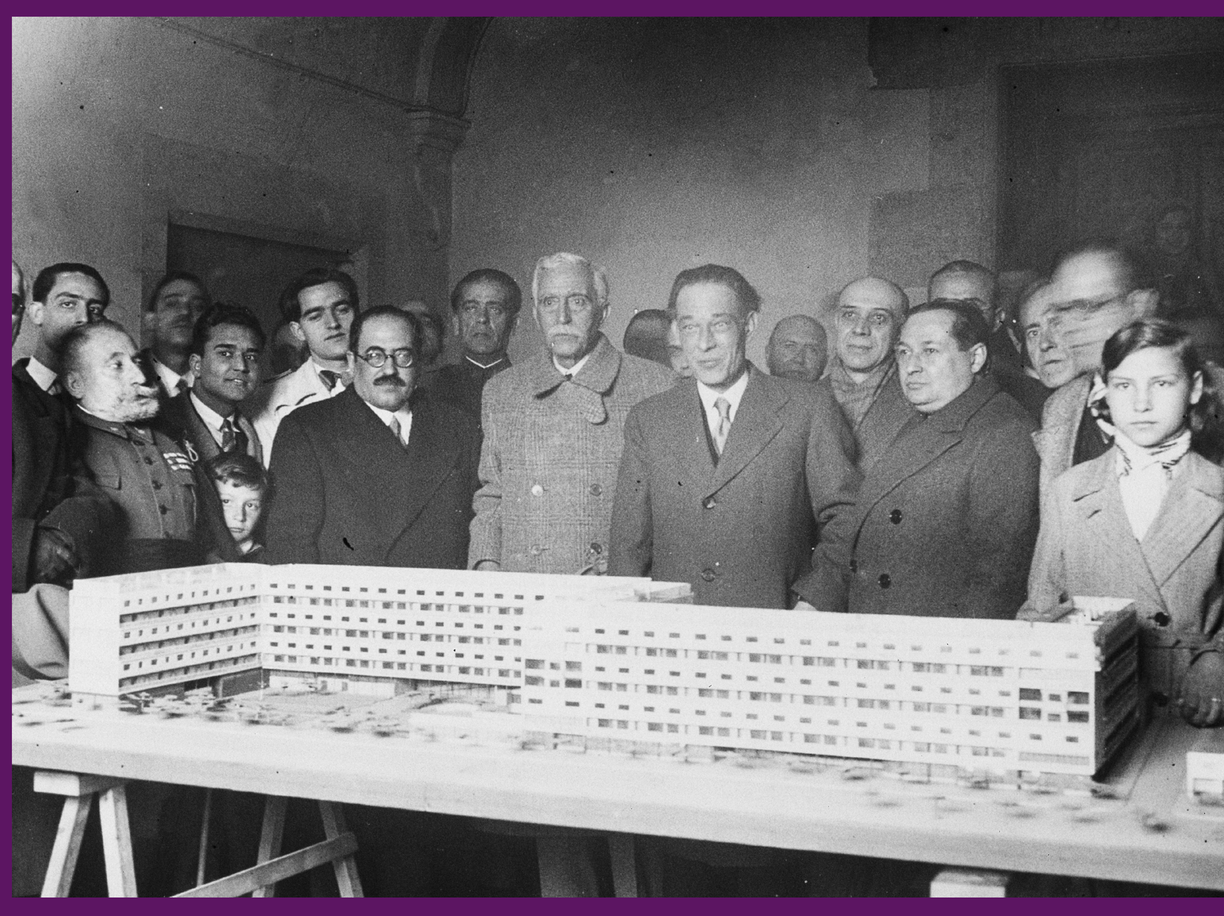
El lideratge de Francesc Macià i Esquerra al capdavant de la Generalitat significa una il·lusió en l'imaginari col·lectiu insuperable. L'Estatut d'autonomia permet la recuperació i restauració simbòlica i física del Palau de la Generalitat i d'una cambra parlamentària, seus del poder civil i de la sobirania popular.

El govern de la Generalitat porta a terme **una extensa obra de govern**, moderna, de progrés i de transformació social i econòmica. I amb la constitució del Parlament, utilitzant les paraules pronunciades per Macià en la seva investidura, Catalunya torna a celebrar de nou «Corts nostres, que dictaran lleis nostres, en llengua nostra».

En un any escàs, des de les eleccions del novembre de 1932, **el Parlament desenvolupa una activitat legislativa ingent**, en camps tan importants pel desenvolupament social com les polítiques d'igualtat, l'educació, la salut, la cultura o la reforma agrària, aprovant-se les lleis següents: Llei del Consell de Cultura de la Generalitat; Llei de la resolució de conflictes dels Contractes de Conreu; Llei sobre serveis d'Arxius, Biblioteques, Museus i Patrimoni Artístic i Científic de Catalunya; creació de l'Institut d'Acció Social i Universitària i Escolar de Catalunya; creació de l'Institut de l'Atur Forçós; creació de la Caixa de Crèdit Agrícola i Cooperatiu; Llei de salinitat d'aigües...

I s'inicien els tràmits parlamentaris de moltes altres: Llei sobre la igualtat jurídica de la dona i dels cònjuges; Llei de majoria i habilitació d'edat; Llei de base de la Cooperació; Llei Municipal; Llei sobre el Tribunal de Cassació de Catalunya; Llei de la Divisió Territorial de Catalunya...

Després de més de 200 anys d'una derrota militar, Catalunya comença a recuperar el seu autogovern.

Barcelona, 12 març 1933
El governador civil de Barcelona, Claudi Ametlla, el president de la Generalitat, Francesc Macià, l'alcalde de Barcelona, Jaume Aiguader i el conseller de Treball i Obres Públiques, Francesc Xavier Casals, davant la maqueta de la Casa Bloc, de l'avinguda Torras i Bages de Sant Andreu, en el dia que es col·locà la primera pedra d'aquest edifici emblemàtic projectat pel GATCPAC.

Pérez de Rozas / AHCB

Barcelona, 6 març 1932
Acte d'Inauguració de les obres del centre escolar Collaso i Gil.

Sagarra-Torrents / ANC-Fons Macià

Barcelona, 30 octubre 1932
Francesc Macià lliura una llibreta de pensions a un home dins de l'acte de celebració de la IV Festa Mutualista i III Tribut d'Homenatge a la Vellesa Mutualista, al Teatre Novedades.

ANC-Fons Brangulí

1936
Mapa de Catalunya, en 9 regions i 38 comarques.
La divisió territorial de Catalunya fou confeccionada per Pau Vila l'abril del 1933, i va ser aplicada per decret l'octubre de 1936.

BC-Unitat gràfica

Sabadell, 5 març 1933
Francesc Macià acompanyat de Claudi Ametlla, governador civil de Barcelona, i de les autoritats locals, entre altres, durant l'acte de col·locació de la primera pedra d'un centre escolar.

ANC-Fons Macià

Barcelona, 1933
Obres d'adequació del Parlament de Catalunya.

Mas / IAAH-AM

Gaston Ry

1859-1933

FRANCESC MACIÀ
UNA CATALUNYA LLIURE, JUSTA, PRÒSPERA I GLORIOSA

14

MITE EN LA VIDA I EN LA MORT
1933-2008

El desembre de 1933 Francesc Macià pateix una obstrucció intestinal que es complica després d'una intervenció quirúrgica. **El dia de Nadal mor** a la seva residència de la Casa dels Canonges, al Palau de la Generalitat, als 74 anys. El seu enterrament al Cementiri de Montjuïc, dos dies després, esdevé una manifestació de dol ciutadà imponent que omple de gent els carrers de Barcelona per on passa la comitiva fúnebre.

La mort inesperada del president Macià corprèn la societat catalana. Per substituir la seva figura enlairada i el seu simbolisme en l'imaginari col·lectiu, tant al capdavant de la Generalitat com d'Esquerra, Lluís Companys és l'escollit. És el millor candidat tant per la seva relació amb el món del treball i el camp català com per la seva àmplia trajectòria política reconeguda des de totes les sensibilitats del catalanisme republicà.

No es pot dir que Macià esdevingui un mite després de la seva mort, perquè Macià ja era un mite en vida. La seva trajectòria extraordinària l'havia convertit en una personalitat venerada pels correligionaris i respectada pels adversaris. Poques figures polítiques han gaudit en vida i en la mort de l'acceptació popular que va tenir i encara té Francesc Macià en el nostre imaginari col·lectiu.

Una estima que es fa palesa amb el nom venerable de **«l'Avi»** amb que el va batejar el poble. Perquè va veure en ell al «pare de la pàtria», a **un home honest, íntegre i noble** que no va dubtar mai a arriscar el seu nom, la seva carrera, el seu patrimoni i fins i tot la seva vida, **per fer possible un horitzó col·lectiu de justícia social i llibertat nacional**.

Barcelona, 15 febrer 1936
La memòria de Francesc Macià ha estat reivindicada permanentment des de la seva mort. La seva imatge fou un dels reclams més reeixits de l'exitosa campanya electoral del Front d'Esquerres.

SO

Barcelona, 26 desembre 1933
El fèretre del president Macià exposat al Saló de Sant Jordi del Palau de la Generalitat.

Merletti / IEFC

Barcelona, 27 desembre 1933
El fèretre del president Macià, sobre un armó d'artilleria escoltat per la guàrdia d'honor dels mossos d'esquadra al seu pas per davant del Parlament de Catalunya.

ANC-Fons Companys

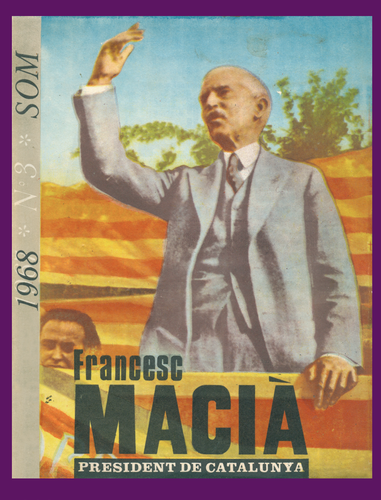
31 desembre 1933
La Veu de Catalunya, el diari afí a la Lliga, enalteix la talla política de Francesc Macià comparant-la amb la dels seus possibles successors Lluís Companys i Humbert Torres.

Valentí Castanys / BC

14 febrer 1936
Vinyeta de *L'Esquella de la Torratxa* on l'esperit de Macià recorda als catalans el deure de votar al Front d'Esquerres per aconseguir la llibertat dels presos pels Fets del Sis d'Octubre.

Josep Altimira / BC

1968
Revista Som dedicada al president Francesc Macià, editada a França durant el franquisme per la gent del Front Nacional de Catalunya.

FJI

Barcelona, 27 desembre 1936
Entrada al miting celebrat per Esquerra al Palau de Belles Arts de Montjuïc commemorant els tres anys de la mort de Macià, en plena Guerra Civil.

ANC-Fons Branguli

Barcelona, 27 desembre 1936
El president Companys, sota un retrat de Macià en el miting celebrat per Esquerra al Palau de Belles Arts de Montjuïc commemorant els tres anys de la mort de l'expresident.

Torrents / AGA

26 octubre 1977
El president Josep Tarradellas, acabat d'arribar de l'exili, realitzant una ofrena a la tomba de Francesc Macià.

Pérez de Rozas / AHCB-Arxiu Fotogràfic

A FRANCESC MACIÀ

Per la pàtria ben lliure, que vos heu creada
amb el gest del miracle al·lucinant
tots els cors catalans amb la sang aturada
tots s'acoblen al vostre voltant.

Josep Maria de Sagarra
14 abril 1931

1859-1933
FRANCESC MACIÀ
UNA CATALUNYA LLIURE, JUSTA, PRÒSPERA I GLORIOSA